

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

علوم اجتماعی

رشته علوم انسانی

دوره پیش دانشگاهی

وزارت آموزش و پرورش

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر تألیف کتاب های درسی ابتدایی و متوسطه نظری
نام کتاب: علوم اجتماعی ۱/۳۰۰

شورای برنامه‌ریزی: حمید پارسانیا، غلام رضا جمشیدیها، علی ربانی خوراسگانی، سعید زاهد زاهدانی، محمد ابراهیم فیاض، حسین کچویان، حسن ملکی، لطیف عیوضی، حسن جعفریان، محمدشریف متولی الموتی، فریدون ملای بحری، محمد مهدی ناصری، سید ابوالخیر کراماتی، شهلا باقری، آریتا بیدقی، رقیه رودسرابی، فهیمه میرصانع.

مؤلف: حمید پارسانیا

همکاران تألیف:

گروه اول: نصرالله آقاجانی، حسن خیری، شمس الله مریجی،

نعمت الله کرم‌الهی، سیدمحمدحسین هاشمیان.

گروه دوم: علیرضا بلیغ، ربابه فتحی، ابراهیم فتحی، روح الله نامداری، نادر نور محمد.

ویراستار: محمد کاظم بهنیا

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران، خیابان ایرانشهر شمالی، ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهیدموسوی)

تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹۰ دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶ کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب سایت: www.chap.sch.ir

مدیر هنری: مجید ذاکری یونسی

طراح گرافیک و صفحه‌آرا: سعیدصادقی

ناشر: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران

تهران، کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج، خیابان ۶۱ (داروپخش) تلفن: ۴۴۹۸۵۱۶۱-۵

دورنگار: ۴۴۹۸۵۱۶۰ صندوق پستی: ۳۷۵۱۵/۱۳۹

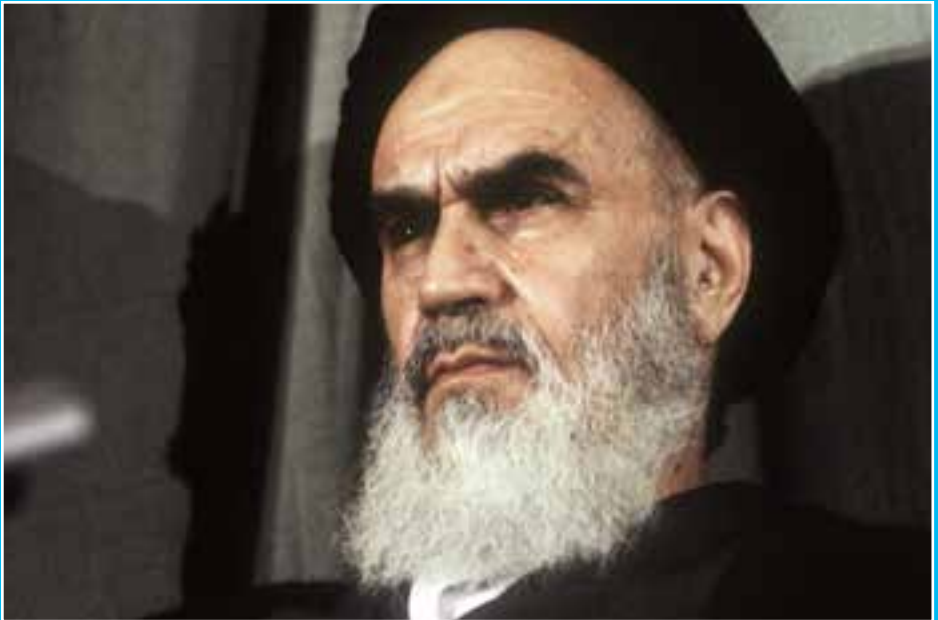
چاپخانه: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ: ۱۳۹۲ / دوم

حق چاپ محفوظ است.

شابک ۰-۱۹۸۲-۰۵-۹۶۴-۰۹۷۸-0 978-964-05-1982-0

۱۳۹۲

شک نباید کرد که انقلاب اسلامی ایران از همهٔ انقلاب‌ها جداست؛ هم در پیدایش و هم در کیفیت مبارزه و هم در انگیزهٔ انقلاب و قیام، و تردیدی نیست که این یک تحفهٔ الهی و هدیهٔ غیبی بوده که از جانب خداوند متّان ... عنایت شده است.

دانش آموزان عزیز

سلام

در سال های گذشته آموختیم که «زندگی اجتماعی» عرصه تولید، تداوم و تغییر پدیده های اجتماعی است. پدیده های اجتماعی نتیجه و پیامد فعالیت ها و کنش های آدمیان اند. کنش هایی که ویژگی آنها معناداری (آگاهانه، ارادی و هدفدار) است. از این رو، تمامی پدیده های اجتماعی معنادارند.

این پدیده ها بسیار متنوع و متفاوت اند؛ زیرا انسان های پدیدآورنده آنها عقاید و ارزش های متفاوتی دارند و در زمان ها و مکان های گوناگونی زندگی می کنند. پدیده های اجتماعی با اینکه فرآورده انسان ها هستند، هنگامی که شکل می گیرند با ایجاد فرصت ها و محدودیت هایی، بر فعالیت های انسانی تأثیر می گذارند. برخی از پدیده های اجتماعی خردتر، برخی میانی و پاره ای کلان ترند، بعضی ساده تر و بعضی دیگر پیچیده ترند.

امسال می خواهیم شما را با کلان ترین پدیده اجتماعی یعنی «نظام جهانی» آشنا کنیم. پدیده ای اجتماعی که درباره اثرپذیری و اثرگذاری آن بر زندگی افراد، گروه ها و جوامع انسانی، نکته های زیادی برای آموختن وجود دارد.

یاد گرفتیم که بین جامعه و فرهنگ و میان «هویت اجتماعی افراد» و «هویت فرهنگی جوامع» تفاوت بگذاریم و همچنین دانستیم که هر جامعه ای با فرهنگ خود به ویژه عمیق ترین لایه های آن، هویت می یابد. بر همین اساس، درباره جوامع فعال و پویا و جوامع خودباخته و از خودبیگانه گفت و گو کردیم. امسال از نظام های اجتماعی در سطح جهانی و با تأکید بر هویت فرهنگی آنها سخن می گوئیم.

فرهنگ هایی را که گسترش جهانی پیدا کرده اند، مطالعه می کنیم و براساس فرصت ها و محدودیت هایی که ایجاد می کنند به تحلیل و ارزیابی «فرهنگ سلطه» و «فرهنگ مطلوب» جهانی می پردازیم.

کتاب حاضر چهار فصل دارد:

- **فصل اول:** با مفاهیم «جهان فرهنگی» و «فرهنگ جهانی» آشنا می شویم و به تعدادی از فرهنگ هایی که گسترش جهانی پیدا کرده اند به ویژه اسلام و غرب جدید اشاره می کنیم.
- **فصل دوم:** چگونگی شکل گیری فرهنگ جدید غرب و نظام جهانی برآمده از آن را بررسی می کنیم.
- **فصل سوم:** چالش ها و بحران های نظام جهانی غرب را مطالعه می کنیم.
- **فصل چهارم:** خیزش فرهنگی - تمدنی جهان اسلام و فرصت ها و محدودیت های پیش روی جنبش های بیداری اسلامی را مورد کنکاش قرار می دهیم.

استفاده مطلوب از کتاب حاضر، مستلزم حضور فعال و پرشور شما در کلاس درس و بهره بردن از دانسته ها و تجربه های ارزشمند دبیران تان است. تلاش کنید، با همدلی و همراهی دوستان و دبیران خود، در مباحث کلاس شرکت کنید. سعی کنید خوب بشنوید، خوب بپرسید، خوب بگویید و خوب بنویسید.

در همین راستا در این کتاب، فعالیت‌هایی به شرح زیر، برای شما تعیین شده است:

● هر درس به سه بخش تقسیم شده است. در ابتدای هر بخش با خط درشت، پرسشی طرح شده که هدف آن برانگیختن حس کنجکاوی شماست. با دقت، این پرسش را بخوانید. پیش از ورود به مطلب و مطالعه آن، با استفاده از دانسته‌ها و تجربه‌های خود، برای این پرسش پاسخی فراهم کنید. پس از مطالعه متن، پاسخ ذهنی خود را با پاسخ کتاب مقایسه کنید.

● ضمن هر درس، فعالیت‌هایی با عناوین مختلفی مانند؛ «گفت و گو کنید»، «نمونه بیاورید»، «دلیل بیاورید» و... گنجانده شده است. این فعالیت‌ها را با نظارت و هدایت دبیران خود، در جریان گفت و گوهای کلاسی انجام دهید.

● صفحه پایانی هر درس، سه بخش: «مفاهیم کلیدی»، «خلاصه کنید» و «آنچه از این درس آموختیم» دارد:
۱. مفاهیم کلیدی: هر درس درباره یک مفهوم کلیدی و چند مفهوم فرعی تألیف شده است. تلاش کنید مجموعه مفاهیم اصلی و فرعی را بیابید.

۲. خلاصه کنید: تلاش کنید ابتدا پرسش‌های مهمی را که این درس در پی پاسخ‌دادن به آنهاست، پیدا کنید تا بتوانید مطالب مهم‌تر را از مطالب با اهمیت کمتر تشخیص دهید. برای راهنمایی بیشتر، می‌توان گفت شما در این بخش یا مفاهیم کلیدی را تعریف می‌کنید یا رابطه آنها را در قالب یک گزاره و جمله نشان می‌دهید.

۳. آنچه از این درس آموختیم: در این بخش، خود را در جایگاه دبیران و مؤلفان قرار دهید تا بگویید و بنویسید. وقتی با قصد آموزش به دیگران، درس را بخوانید آن را بهتر و عمیق‌تر می‌فهمید و هنگامی که می‌نویسید، بهتر فکر می‌کنید. نوشته‌های خود را بخوانید و به نوشته‌های دیگران هم خوب دقت کنید، آنها را با یکدیگر مقایسه کنید و با راهنمایی دبیران خود، بهترین آنها را انتخاب کنید و به نام نویسنده آن در این قسمت بنویسید.

● تصویرها، جدول‌ها و نمودارها در انتقال محتوای درس‌ها به شما کمک می‌کنند. به آنها توجه کنید و اگر علاقه‌مند بودید، تصویرهای مناسبی که مطلوب می‌دانید به ما پیشنهاد کنید.

● ارزشیابی این درس، به دو شکل زیر انجام می‌شود:

۱. ارزشیابی مستمر که شامل موارد زیر است:

● حضور فعال و پرشور در کلاس و شرکت در بحث و گفت و گوهای گروهی

● انجام فعالیت‌های کلاسی

● همکاری در کارهای گروهی

● پرسش‌های کلاسی به صورت کتبی و شفاهی

● انجام دادن کارهای اختیاری مانند: فعالیت‌های پژوهشی، نوآوری‌ها و خلاقیت‌های علمی، ادبی و هنری
۲. ارزشیابی پایان هر نیم‌سال که به صورت کتبی و بر اساس بارم‌بندی مشخص، انجام می‌شود.

با آرزوی بهروزی و سلامتی شما

«گروه علوم اجتماعی دفتر برنامه‌ریزی و تألیف»

فرهنگ جهانی

۱

فصل اول

- اهداف فصل (۲)
- جهان فرهنگی (۴)
- فرهنگ جهانی (۱۰)
- درس دوم (۱۰)
- درس سوم (۱۷)
- فرهنگ های جهانی ۱ (۱۷)
- درس چهارم (۲۴)
- فرهنگ های جهانی ۲ (۲۴)

فرهنگ غرب

۳۱

فصل دوم

- اهداف فصل (۳۳)
- عقاید و ارزش های بنیادین فرهنگ غرب (۳۳)
- درس پنجم (۳۴)
- تکوین فرهنگ جدید غرب (۴۱)
- درس ششم (۴۱)
- جامعه جهانی (۵۰)
- درس هفتم (۵۰)
- تحولات نظام جهانی (۶۰)
- درس هشتم (۶۰)

چالش جهانی

۷۱

فصل سوم

- اهداف فصل (۷۲)
- جهان دوقطبی (۷۲)
- درس نهم (۷۴)
- جنگ ها، بحران ها و تقابل های جهانی (۸۶)
- درس دهم (۸۶)
- بحران های زیست محیطی، معرفتی و معنوی (۹۴)
- درس یازدهم (۹۴)

اسلام در

۱۰۳

فصل چهارم

- اهداف فصل (۱۰۴)
- بیدارگران اسلامی و منورالفکران و روشنفکران غرب زده (۱۰۴)
- درس دوازدهم (۱۰۶)
- انقلاب اسلامی ایران (۱۱۴)
- درس سیزدهم (۱۱۴)
- بیداری اسلامی (۱۲۳)
- درس چهاردهم (۱۲۳)
- منابع (۱۳۷)